

חינוך לחיים

פרשת כי תצא

בפרשה בן סורר ומורה איננו שומע בקול אביו ובקול אימו סופו שסוקלים אותו באבנים ומת כי נידון על שם סופו, שהיות והוא חצוף גדול שעושה מה שבא לו, ואין לו גבולות, סופו שישדוד וירצח אנשים בשביל התאוות והתאבון שלו. ומוטב ימות זכאי מאשר ימות רשע.

נשאלת השאלה איפה המורים, ואיפה רבני אותו תלמיד, למה לא מוזכר גם שאיננו שומע בקול רבותיו? שהרי על פי הגמרא סנהדרין סט' גילו של הבן סורר ומורה הוא מגיל 13 עד 13 ושלש חודשים, ומוכח בירושלמי סנהדרין (פ"ח ה"ז) שמדובר בתלמיד שלמד תורה בחייו, וכפי שכתבו "ולבסוף מקפח נפשות ולבסוף משכח תלמודו".

ועוד קשה קושיית המשאת המלך בפרשתנו, שדייק מהירושלמי שהכי חמור עוד יותר מרצח, זה שהבן סורר לאחר שרוצח בסופו גם ישכח את תלמודו, והקשה שצ"ע וכי רציחה לא חמורה ממשכח תלמודו? ותרץ שאם לא היה משכח תלמודו אין סופו מוכרע לרעה, שיתכן שהמאור שבתורה שלמד היה מחזירו למוטב, ורק כיון שלבסוף משכח תלמודו, נמצא ששוב אין לו תקנה, לכן אפשר להורגו על שם סופו. אבל לא מובן לכאורה תירוצו, שהרי אחרי שכבר רצח אנשים כבר מתחייב במיתה, ולא יעזור המאור שבתורה שיחזירו למוטב אחרי שדינו במיתה על רצח?

ויש לתרץ שיתכן והירושלמי רוצה לחדד שמדובר כאן בבחור מוכשר וחכם בלימודים, שחלק מהחוצפה שלו היה דווקא מתוך הכישרון שלו שלמד והבין טוב את הלימודים וזלזל ברבותיו והתחצף נגדם, ואף המריד אחרים שיתחצפו לרבותם, וכדברי רמ"מ מקוצק בהסבר המילה "מורה", וזה מתאים לכאורה לדברי הספורנו שכתב (יח) "סורר ומורה" שמריו מסיר התקווה שישוב מסוררותו, דהיינו שהיות וממריד אחרים לחוצפה לא נעים לו להתקפל כביכול מהנהגת המרד ולחזור בתשובה ולהיות ממושמע, והדברים ידועים!! אבל כאשר הרב המחנך יוצר קשר עם ההורים, אם ההורים חלשי אופי באמת, והם מגנים על חוצפת בנם בטענה שהרב הוא הבעיה ולא בנם החצוף, כי מעדיפים לקבל טענת בנם בטענה שכך הם רוכשים את אמון בנם, שמבינים אותו ומאמינים לו!!

שידעו ההורים, שבהרבה מהמקרים, הם רק מגבירים את חוצפת הילד, כי אז כביכול הילד החצוף מרגיש ניצחתי אחד מה 3 האחראים עליו, ובכיתה יגביר את חוצפתו כי יודע שההורים מאשימים את הרב ולא את בנם המצוין, שהוא רק קורבן להתעללות רגשית מהמחנך!! והילד לא מפחד משיחת המחנך עם הוריו כי הם יתקפו ויחנכו את המחנך שיתחרט על שהעז להתקשר אליהם.

וברגע שיתבסס בהצלחת חוצפתו, ימשיך להתחצף לאבא וימריד את האמא הרחמנית נגד האבא שכל הזמן צועק עליו ומעניש אותו ומאיים עליו עד שהמצב בלתי נסבל, והאמא תוקפת את האבא בטענה שהאבא בהתנהגותו התוקפנית מאבד את הילד לגמרי!! וכך הבן החצוף הכניע וכביכול קיפל בפניו את אביו!! ואחרי שניצח 2 מתוך 3 גורמים בוגרים שאחראים עליו, קל לו גם להניע את האחרונה ולהתמרד בהצלחה גם נגד אמו שהגנה עליו עד שלב זה. ואז מגיע השלב שההורים צועקים!! בננו זה סורר ומורה איננו שומע בקולנו. והורים אלו אין להם זכות להזכיר שבנם גם התחצף לרבו, כי הם התנתקו מהרב, והם גיבו את ילדם נגד הרב, לכן בנם הידרדר כי ניצח וכבש עוד עמדת כוח ועוד עמדת כוח באשמתם!!

ולכן חשוב לרב שמתמודד בכיתה עם ילד חצוף ומתמרד, ליצור קשר עם ההורה, ולהסביר להורים את התהליך המסוכן, של פריצת המשמעת שבסוף הבן ימרוד גם בהורים, ואדרבא הורים יקרים ביחד נתאחד שהבן יבין שכל המבוגרים האחראים עליו בדעה אחת שעליו להשתפר ולא להתחצף ולא להאשים אחרים כי ההגנה הכי טובה היא ההתקפה.

וכך מצילים שלא יהיה בן סורר ומורה, וכך מצילים שהבן חלילה לא יורד לתרבות רעה רח"ל, והורים רבים האמינו שאני חפץ בטובת בנם, וכך ביחד הצלחנו לתקן ולחנך כראוי את הבן שגדל לטובה ולתפארת. וכמובן יש מקרים יוצאים מהכלל, ותמיד יש מקום לברר לעומק, אבל חלילה לא לתת לילד פרס על חוצפה לפני בירור העניין לעומק, ולא להיות משוחד לקבל את הסיפור עם פרשנות הנוחה לגירסת הילד כי הוא בנכם. הרי אם יש סיכוי שהילד חולה במחלה ממארת רח"ל, כל הורה יהיה אכפתי להסיר חשש אפילו של אחוזים בודדים מסכנת חיים לילדו, למרות שהנטיה להאמין שהילד בריא ושלם ושהכל בסדר!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

(הרב ריינר)